

İŞVEREN SERGİSİ

Türkiye’de mimar ve işveren müzakerelerinin üretimlere etkisini, bir dizi nitelikli yapının gelişim süreçleri eşliğinde inceleyen *İşveren Sergisi* 13 Eylül’de SALT Galata’da açılıyor.

13 Eylül-26 Kasım
SALT Galata

Kemal Kurdaş, Orta Doğu Teknik Üniversitesi’ndeki (ODTÜ) rektörlük görevine 21 Kasım 1961’de başladı. ODTÜ Kampüsü proje yarışmasını kazanan Altuğ Çinici ve Behruz Çinici ile ilk kez 23 Kasım’da görüştü. Mimarlardan, sözleşmesi yapılmış olan Mimarlık Fakültesi ile iki yurdu içeren ilk etap çalışmalarının bir an evvel tamamlanmasını istedi. Kurdaş’ın, Eymir Gölü çevresindeki bozkırda kuracağı yeni hayatın en kuvvetli unsuru olan ağaçların dikimineyse 3 Aralık’ta başlandı. İlk yapıların inşaat işleri, Şubat 1962’de ihale edildi, 12 Mart’ta temel atma töreni gerçekleştirildi. Kurdaş, bu törene dair anılarını şöyle aktarır:

“Muhteşem bir tören oldu. Törende çok iddialı bir de konuşma yaptım. ‘Bu bina 13 bin metrekarelik kapalı alana sahip, yaygın, dolayısıyla yapımı zor bir binadır. Burada Türkiye’de ilk kez kullanılan çıplak beton dediğimiz yeni bir teknik uygulayacağız. Normalde beş-altı yılda bitmeyecek bu binayı biz önümüzdeki yılın yaz aylarında tamamlayacağız [...]. Önümüzdeki yıl, sizi bu binaya çay içmeye davet ediyorum!’ dedim.”*

ODTÜ Kampüsü’nün bu demeçle kamuya tanıtılan ve Çiniciler tarafından yaklaşık yirmi yıl yürütülen projesi, mimari üretim sürecinde işverenin katkısının her yönüyle izlenebileceği bir vakadır. SALT Araştırma’ya 2015 yılında devredilen Altuğ-Behruz Çinici Arşivi’ndeki ODTÜ Koleksiyonu, proje çizimlerinin ötesinde, Çiniciler’in titiz çalışma prensiplerini ve karşılığında Kurdaş’ın mimarlardan esirgemediği desteği görünür kılan şantiye seyir defteri ve seyir raporlarının yanı sıra kontrollük sözleşmeleri, iş bitirme belgeleri ve resmî dilekçeleri içerir. Bu muhtelif kayıtlar, nitelikli bir mimari üretimin, sorumlulukların taraflarca doğru ve eksiksiz tariflendiği sağlıklı bir iletişim ortamına gereksinim duyduğuna dikkati çeker.

SALT tarafından geliştirilen *İşveren Sergisi*, 1930’lardan 2010’lara Ankara, Çanakkale, Denizli, İzmir ve İstanbul’da özel kesim ya da kamu kesiminden sipariş edilmiş olan bir dizi yapı temelinde, mimar ile işveren arasındaki bu kritik ilişkiyi ve iletişimin ürüne nasıl yansıdığını irdeler. ODTÜ Kampüsü, Makbule Atadan Villası, Denizli Basma ve Boya Sanayi Fabrikası ile Yahşibey Tasarım Çalışmaları yapısını da

içeren seçki, özgün arşiv belgeleri ve söyleşilerle desteklenen anlatımlarla işverenin yapıdaki belirleyici rolüne odaklanır. Turizmin gelişimi için öncü adımlar atmış olan bürokrat Özer Türk'ün incelemeye açılan kişisel arşiviyle de, işveren rolünün maddi kaynak sağlayıcılığından daha önemli yeniliklere aracılık etme potansiyeli vurgulanır.

SALT Galata'nın yeniden işlevlendirme sürecini katlara yayılan sunumlarla işleyen *İşveren Sergisi*, Osmanlı İmparatorluğu'nda kadın banilerin inşa ettirdiği yapılarla İstanbul'a odaklanır. Çeşmeden külliye çeşitli ölçekteki bu yapılar için hazırlanan bir harita ile SALT Araştırma Ali Saim Ülgen Arşivi'nden derlenen çizim, fotoğraf ve yazışmaların yer aldığı bu bölüm, 15. yüzyıldan 20. yüzyıla kadın banilerin şehirleşmedeki rollerini incelemeyi mümkün kılar.

İşveren Sergisi, fikir düzeyinde yeniliği ve uygulamada özeniyle ayrışan hemen her yapıda hevesli bir mimara, tutkulu bir işverenin karşılık geldiğine işaret eder. Oysa bu ilişki, çoğunlukla ortak bir üretim ortamı olarak değerlendirilmekten ziyade kutuplaştırılmıştır. Mimarın, diğer uzman ve uygulamacıları kendi üretimine düşman ilan ettiği hayli baskın bakış açısında, işveren "cehalet ve zevksizlik"le suçlanan bir karikatürdür. Küreselleşmenin gezgin "yıldız mimar" profiliyle ifade bulduğu son kırk yılda, şirketleşmiş yatırım ve proje geliştirme süreçlerinde konumlanan ve sermayeyi artırmaya yönelik bir refleksle çalışan pragmatik bir tiplere dönüşmüştür. Ancak, dünyanın birer kriz hâline gelen öncelikleriyle kapanmaya yüz tutan bu dönemde, mimarlar mesleği yapma biçimlerini sorgulamak zorunda kaldıkları bir dönemece geldi. Bu bağlamda sergi, mimarın bozması gereken ezbere; beceri, uzmanlık ve çabasının üstün bir eser yaratmaktan çok ortak bir üretime aracılık etme ihtimalinin bir adımı olarak işveren profilini de dâhil etmesi gereğini hatırlatır.

Altuğ-Behruz Çinici, Cengiz Bektaş ve Ali Saim Ülgen arşivlerinden seçili belgeler, Kalebodur tarafından desteklenen SALT Araştırma Mimarlık ve Tasarım Arşivi kapsamındadır.

Sergi paralelinde herkesin katılımına açık olarak gerçekleştirilecek olan konuşma programı, saltonline.org ve SALT Online sosyal medya hesaplarından duyurulacaktır.

**Hayatım Mücadeleyle Geçti "Kemal Kurdaş Kitabı"*, Söyleşi: Şengün Kılıç Hristidis, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2010

ARAŞTIRMA

Meriç Öner (SALT Araştırma ve Programlar), Melis Cankara (SALT Araştırma ve Programlar), Müge Cengizkan, Firuzan Melike SümertaŐ, Murat Tülek, IŐıl Uçman AltınıŐık (Pamukkale Üniversitesi), Murat Burak AltınıŐık (Pamukkale Üniversitesi), Ali Eray (PAB), Pınar Gökbayrak (PAB), Burçin Yıldırım (PAB), Beril Sarısakal (SALT Araştırma ve Programlar), Masum Yıldız (SALT Araştırma ve Programlar), Berin Ekici (PAB)

KATKI

Can Çinici, Ediz Türk, Gülizar Özden Türk, Gülden Evirgen, Ersan Türk, Sezen Evirgen Ögücü, Ece Çokar, Esat Sivri, Emre Senan, Nevzat Sayın, Han Tümertekin, Zeynep Tümertekin, ODTÜ Mimarlık Fakültesi

TASARIM

PAB, Emirhan Altuner (SALT Araştırma ve Programlar), Tuğrul Veli Őalcı (SALT Araştırma ve Programlar)

GÖRSELLER

1. ODTÜ yaya allesi, arka planda Mimarlık ve İdari İlimler fakülteleri
SALT Araştırma, Altuğ-Behruz Çinici Arşivi
2. Burhaniye Kaymakamı Özer Türk Ar-Tur maketiyle, 1970
Özer Türk Arşivi

Basın İletişim

Zeynep Akan

zeynep.akan@saltonline.org

+90 212 334 22 45